

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega mesca na celi pol, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XV.

V Ljubljani 1. listopada 1862.

List 31.

Premišljevanje

pred sv. Rešnjim Telesam.

Trepetaje. Jezus mili, se približam
V svetem hramu tu pred Tvoj altar,
Nizko se, sirota, pred Taboj ponizam,
Had bi hvalo svojo dal Ti v dar. —

Straši res velika me nevrednost moja,
Družit, se med Kerubov verste,
Ktere privabljuje sjajna svetost Tvoja,
Da Te tukaj noč in dan caste.

Al ljubezen Tvoja milo vse nas vabi,
Priti sem do vira vsih dobrot;
Ona tud ovčje zgubljenih ne pozabi,
Zlajšati želi v nebasa pot.

Tu pred Kraljem kraljev smem moliti,
Prosit Ga, karkoli serce želi;
Svoje stiske, reve, smem mu potožiti;
Bolni duši zdravje On deli.

In če bolno truplo zadnji boj bojuje,
Smertna koza kaže svojo moč.
Mili Jezus pride, nam pogum vdihuje,
V svetli dan spreminja večno noč.

Ves presunjen toraj od ljubezni Tvoje
Ubogi grešnik pred Taboj klečim.
Sprejmi milostljivo revne prošnje moje:
Daj, da Tebe vekomaj slavim! —

Rodoljub Podratitovski.

Dahomej.

Slišali smo že nekterikrat, kako neusmiljeno zamurski kralj v deželi Dahomeji daje ljudi klati in darovati; gotovo bo torej bravcam vstreženo, nekoliko več zvediti od te dežele, njenih kraljev in od misijona v tem črnim kraljestvu. Popis je posnet iz letnih misijonskih naznanil (Jahrbücher der Verbreitung des Glaubens) iz pisma misijonarja g. Borghera, misijonskiga prednika v Dahomeji, in se nam tudi v oziru na ondolti natorni stan imeniten zdi. Slovenski bravec bo iz tega vidil, da ravno tako strašno ondi ni vse, kakor si misli, zlasti pa se bo prepričal, kolika dobrota, kakošni angeli varhi so misijonarji za vboje nevedne ljudstva, ktere malikovavski služabniki in popi v tolike grozovitnosti zapeljujejo. Katoliško duhovstvo je pri vsih divjih ljudstvih odpravljalo in odpravlja človeško klanje in žertvanje malikam in zatira nar gerši pregrehe in navade, s kterimi neverniki Boga žalijo, sami sebe gnusijo, pa tudi velikrat neusmiljeno terpinčijo. Misijonar piše do vikšiga v semenise afrikanskiga misijona na Francoskim mesca kimovca 1861:

Vender enkrat zamorem svojo obljubo spolniti in vam naznaniti od dežele, v kateri prebivamo. Napred

poterdim, kar sim vam poprej pisal, da nam domačini (zamurci na Dahomejskim) nič žaliga ne delajo, kakor smo se od konca bali, temuče de nas tako posebno spostujejo, de morebiti v veliko kersanskih državah nič bolj ne. V Dahomeji vedo, de nismo prišli kakor kupcijski opravniki, de bi svojo srečo poskušali, in ne kakor politiški poslanci, de bi deželo ogledali in oropanje pripravljali. Le-to poslednjo pritožbo imajo zoper protestanske Angleže. Vedo pa tudi, de naš prihod je djanje ljubezni in de naš misijon prešinuje nezmerna darežljivost za katoličane in nevernike. Akoravno si zamurci ne morejo lahko delati zapopadka od tega zatajevanja, čigar vir in notranja moč jim je neznana, vender pa iz njegoviga sadu sklenejo, de moramo biti poslanci Božji; veliki in mali so tega prepričani. Smemo se torej terdno zanašati, de prej ali poznej bo prederla luč v te goste teme. Celo naše sedanje stanovanje, v nekdanjim portugieskim taboru, pripomore k teku nasiga apostolskiga dela; ker že od nekda imajo domačini to terdnjavo zavolj tukajšnje cerkve za svet kraj, kjer stanuje pravi Bog, in njene prebivavce visoko častijo.

Nasledvajo nektre naznanila te dežele.

Zemljepisci to deželo navadno imenujejo dahomejsko cesarstvo. (Steguje pa se neki med 2° severne in 0° 50' jutrove dolgolsti po pariškim poldniku ali meridijanu, in med 6° in 8° severne širjave.) Njegove meje so: na severu podaljšanje gorovja Kong in obsirne kraljestva Jariba, Burgu in Dugumba; na jutru reka Akim; na jugu zaliv Benin; na večeru reka Volta. To so sicer meje, ki jih dahomejski znamenajo za svoje posestvo, vender jim pa več poglavarjev ni pokornih in se z večim ali manjšim vspeham bojujejo zoper dahomejsko višji gospostvo. Dahomej, kakor tudi bližnje deržavstvo Ašanti, močnejši od Dahomeja in njegov veliki sovražnik, se iseta z bližnjimi rodovi stopiti in zmiraj v veči samovladarstva zrasti. Torej je vedna vojska.

Kakor zelstvo dahomejsko nima kaj posebniga, tako tudi živalstvo ne. Evropejske domače živali so tudi tukaj in opravljajo ravno tisto službo, vender se vse plemena zveržejo in so manjši. Konj je malokrat viditi, se manjkrat oslov. Vol ni vaje drevesa, kakor se sploh nobena žival ne rabi za nošo in vožnjo; tudi ljudje ne znajo drugač nositi, razun le na glavi. Znano je, de psi pod vročim pasam ne lajajo, in tudi njih cudno cviljenje, s kterim glušijo namesti lajanja, je proti ravniku (sredi zemlje) zmiram slabši. Med zverinjami, strupenimi kačami in merčesi ni nič posebniga. Slon, ki je tako obiln pod enako obnebno širjavo, je skorej čisto zginit iz te dežele. Ravno tako malo je znan velblod in dromedar. Lev je porredkama, toliko obilniši panter, leopard in druga, hi-

jeni podobna zvr̃er je v tolikim številu, de ponoči v mesto hodijo kosti iskat. Natopirjev, golobje velikosti, je toliko, de so podnevi velikanske veje pavolnatiga drevesa vse černe od njih; ravno toliko je število jastrebov in vr̃an, ki ponoči namesti natopirjev drevje obsedajo. Kadar te operutene vojske kvsko sferčijo, se zamore včas̃i brez presiljave reči, de nebo zakrijejo. Ravno onē pa so posebna dobrot̃a v ti deželi, ker le njih požrešnosti je pripisovati, de ni ves zrak okužen z merhovino in trohnjenjem. Druzih prelepih tičev je obilno, kakor sploh pod vročim pasam. Znano je, de imajo zalo perje, zato jim je pa natora glas ali saj lepoglasno petje odpovedala.

Dahomej po svoji naravni lastnosti je nezmerna planjava, sem ter tje z močirji in velikimi gojzdi; zemlja je silo rodovitna, vender pa ljudje le toliko iz nje izpulijo, kolikor jim je prav potrebno, de za lakoto ne merjejo. Gorovje na severu se nikoli ni bilo bolj natanko preiskano; smē se pa zanesljivo misliti, de skriva nar bolj mnogoterih bogastev. Dokaz, de mora biti silne plasti kristalinskiga peska, je okolišna, de je taisti z izvirnimi naplavi zmešan. Lončarska roba, ki jo mesto Abome de la in v Vidah (od kodar misijonar piše) pošilja, se sveti zlatih, srebrnih in antimonjevih zernic. Tudi so v Kongovih gorah imenitni granitni lomi; po izobraz̃i so podobni egiptovskimu, po barvi pa snežniškemu granitu. Pravili so mi tudi o belim kamnu, ki se pogosto najde; nedvomljivo bo marmor. Po tem, kolikor se vē, je soditi, de ima velik del železo v sebi. Tudi zdravilnih vod se mende ne manjka. Kakošni so pa ljudje, ki v ti deželi prebivajo? „Oh usmiljeni Bog!“ zakliče popisovavec, „tvoje stvari so, ali kako silno jih je tvoj sovražnik zdelal.“ Dahomejčani, popisuje dalje, so izmed tistih nesrečnih, ki so z nevednostjo in verskimi vražami zapečateni, — so močne natore z velikimi zmožnostmi, ki so pa tako malo obdelovane, kakor njih zemlja. Ako bi jih kdo hotel popisovati, bi mogel ponavljati, kar le predobro vemo zastran vsih ljudstev na zemlji, dokler ječē pod trinostvam Satanovim. Tukaj je očitno, kako naj silniši si prizadeva satan, de bi svojo staro osnovo razmrežil: „In cœlum ascendam, super astra Dei exaltabo solium meum: sedebo in monte testamenti, in lateribus aquilonis; similis ero Altissimo. Na nebo bom stopil, nad zvezde Božje bom povzdignil svoj sedež: na gori zaveze bom stanoval, na straneh ob severu; Najvišjemu bom enak.“

„O značaju ali lastñi tih ljudstev bom le toliko govoril, kolikor sim sam v Vidahu skusil: ker pravijo mi, de po družih krajih je drugač. Ljudje v Vidahu so nar neškodljivi stvari, ki se zamorejo pri divjih vojaških ljudstvih naleteti. Navdani z nar večim spoštovanjem do vsih, ki jih spoznajo, viksi nad-se, bi nikoli nobeniga tudi v nar manjši reči ne razžalili.“ To je nasledek iz časov Portugiezov, ki so bili skoz dve stoletji gospodarji te zemlje. Zato tudi prebivavci imenujejo Vidah deželo belih. Lahko pa je zapopasti, zakaj so prebivavci bolj v znotranjim, vsak cas po vsih straneh od sovražnikov v nevarnosti, svojoglavni, prevzetni in sem ter tje preteči; zakaj pohlevnost ob miru, pa hrabrost ob vojski ob enim, ta čednost se redko najde pri nevernikih. Dahomejčani se od družih černih ločijo s svojo spretnostjo pri zvijačnih početjih in z urnostjo v djanji, tako de so že pri koncu, ko se misli, de se ne začenjajo: svojih namenov čisto nič ne pokažejo, tudi takrat ne, ko so viditi v družini sama priljudnost in odkritoserčnost. (Dal. nasled.)

Kranjska gimnazija.

Kako se je ta tolikanj koristna naprava pričela in tako urno na noge spravila, bi utegñilo marsikomu biti mikavno, kakor tudi tehtno za zgodovino. Neki l. 1857, ko je bil ravno nepozabljivi vodja Nečásek v Kranji, ta dobroserčni mož vpr̃ičo ranjciga veroznanskiga učenika Ant. Globočnika v njegoviga brata, vodja glavnih šol, potoži, kako je hudo, ker je toliko lepoupne kranjske mladine, ki želi v latinske šole in se ji zavoljo preobilnosti morajo vrata zapirati. Kakor v šali popraša gosp. Janez Globočnik: „Kaj pa ko bi v Kranji se eno gimnazijo napravili?“ Te misli se Nečásek poprime, pozimi pošlje na Dunaj predlog za novo gimnazijo v Kranji, in poleti je že ministerstvo odgovorilo, de je s tem zadovoljno, ako se potrebni pogoji spolnijo. Po nadaljnim mnogokratnim pisanji sem ter tje je dalo ministerstvo zagotovilo s tem pogojem, če Kranjska srenja vzame nase: poslopje, derva, začetek kabineta in bukvarnice ter vso znotranjo napravo. Nato so domoljubni možje, zlasti gosp. šolski vodja Globočnik in gosp. mestni župan srenjo vsestransko nagovarjali, de se je vse to vravnalo, ter so veljavni možje, na čelu goreči mestni župan gosp. Konrad Lokar, po g. vodju zloženo prošnjo podpisali, na Dunaj poslali, in naslednjič se zavezno pismo ali revers vladi izročili. Na vse to je prišlo vlani jeseni končno dovoljenje in tudi dopušenje, de se smē gimnazija kar berž pričeti.

Gimnazija se tedaj res prične s 1. in 2. razredam, in ker se ni bilo poslopja, so se z glavno šolo verstili in se je pri enih uk vsak dan pričel, ko so drugi iz šole šli. Jelo pa se je kmali na zidanje misliti, k čimur ni bilo v začetku nič pomočkov. Tedaj so pričeli darove in podpise zbirati. Omenimo naj saj nekterih večih darov. Mil. škof so podelili 200 gold., blagorod. gosp. Fidel Terpinec 100 gold., gg. Bleiweisi 300 gold., prečast. stoljni prost gosp. Anton Kos 50 gold., prečast. gosp. korar Pavšler 30 gold., gosp. Jan. Stritar še z 2 gospodama 30 gold. itd.; vsiga skupaj blizo 800 gold. V mestu samim so prečast. gosp. dekan Anton Reš z velikim zneskam v začetku podpisovanja še druge vneli, tako de je dalo mesto okoli 700 gold. Drugod po Gorenskimi so dale dobre serca čez 400 gold. Več Terziških posestnikov vmēs 70 gold. Grajsak blag. gosp. Edvard Urbančič in gospā vdova Urbančičeva, mati ranjce Josipine Turnogradske, sta veliko dobriga storila. nekaj v denaru, nekaj v deskah. Po gorah, tam gori za sv. Joštam in drugod so dajali lēs (gotovo 200 gold. vrednosti). ter ga zatorej v mesto vozili; enako so ljudje opeke (do 80.000), kamnje, pesek itd. zastonj vozili, kakor tudi drugo tlako pri zidanji opravliali, s čimur se je več sto gold. stroškov odverñilo. Nobeden se ni pri tem toliko pehal. kakor gosp. vodja Globočnik sam, kateri je saj 17krat za novo gimnazijo na biro šel, in kakor je sam vse to in drugo z veliko dobrovoljnostjo opravljal, tako dobrovoljni so se mu tudi Gorenci skazovali, ter radi pripomogli k ti napravi med bistro Savo in belimi Snežniki, v kateri bodo njih sinovi in pozni vnuki duhovni živež vživali. se v vsakterih vedah obrazili in olikovali, in upamo, de pride skorej čas, ko se bodo po učilnicah tako učili, de se bode zamoglo olikovanje iz učilnic tudi med slovenski narod izlijati, in de ne bode nihče več kisliga obraza in merde delal, ako se bo slovensina glasila v branji in pisanji, v petji in govorjenji, v nižjih in višjih šolah vstric z družimi jeziki kakor mati na svoji zemlji, kar je spodobno in pošteno po ravnopravnosti, vstavi in pravici.

Po vsm tem so mestnjani še 2000 gold. iz ljubljanske hranilnice na posodo vzeli, in to je mestni dolg. (Hranilnica, ki toliko dobriga za deželo stori, mislimo, bo enkrat pri dobri volji ta dolg zbrisala Kranjcam, ki so ga naredili v prid svoje lastne dežele. Vr.) In zdaj le samo poslopje, de bo popolnoma vravnano, še kacih 500 gold.

potrebuje. Je pa potreba še dosti drugih reči, kar bomo precej vidili.

Treba je za gimnazijo bukvarnice, ki se tudi že napravlja. Pet sto zvezkov je podaril gosp. Jan. Globočnik, gimn. učenik, poprejšnji vodja glavnih šol, in to je bil pričetek; čez 300 so jih darovali gospodje duhovni, posebno po Gorenškem. Gosp. Globočnik je nalaš v ta namen okrog hodil. Dajajo pa gg. z veseljem lepe in rabne bukve; upanje je torej, da se bo bukvarnica kmali narastla. Pristavimo pa ravno zato tudi tukaj prošnjo do vsakterih gospodov, kateri premorejo kaj taci bukev uterpeti ali kupiti, ki so pripravne za mladost, da naj bi se dobrotne skazali novi gimnaziji v Kranji. Se vé pa, da le mladosti vgodne in primerne reči so za take bukvarnice.

Pri rodoslovski nabirke ali naturalni kabinet. Tudi v ti reči ima gimnazija že veliko pomoč, če ravno ni še njena lastina. Gosp. Robič, kaplan v Borovnici, je namreč za zdaj posodil svoj z veliko skerblijnostjo, umetnostjo in stroški nabrani kabinet, ki obsega dva polna velika kostna tičev in družih žival od nar manjših do nar večih, zlasti domačih, ki je posebne imenitosti, ter se kaj enaciga nikjer ne najde. Za nauk posebno pripravno je to, da z raven natlačene kože je skoraj povsod tudi okostnjak ravno tiste živali. Radi bi ga kupili za gimnazijo, ako bo moč; imeti neki hoče gosp. lastnik za vsako stvar po 3 gold. počez, kar bi do 1500 gold. zneslo. Pač bi bilo lepo domorodno darilo, ako bi ga kdo za gimnazijo odkupil s pogodbo, da naj se povsod tudi slovenske imena k živalim postavijo, ako jih morebiti še ni, in da naj se potem leto za letom tudi posamezne plemena, n. pr. v šolskih nalogah, slovensko popišejo.

Rudninstva še nič nimajo, pa je obljubljeno že v več krajih. Gosp. Globočnik, mestni župan v Teržicu, velik pospešnik vsega dobrega, ima bogato in imenitno zbirko rudninsko, ki bi bil blezo voljin, jo s kakošnimi že bodi pogodbami v ta občno koristni namen zročiti. Pač velike zasluge bi si dobrotni gospod župan s tem pridobil za gimnazijo v Kranji.

Za fizikalni kabinet mora mesto 600 gold. dati, v 6 letih po 100 gold.; drugo bo dala vlada. — Tukaj naj s posebno hvaležnostjo pristavimo, da je blaga gospa Rehariča Nikolajeva v Ljubljani gimnaziji podarila lepo zemeljsko obliko ali globus, ki je gotovo 40 gold. vredin.

Zastran šolskiga poslojja le toliko omenimo, da je po merječevim obrisu in g. Globočnikovi osnovi prav praktično ali djanško stavljeno. Polir Čavljjan ga je prav lepo izdelal; stoji pa na zračnim kraji med vertovi, od kodar se na zeleno vidi, bolj v strani od cest in terga, da ni uk began. Ima 11 oken v dolgosti in 3 v širjavi; zgorej ima gimnazija 4 šole in pisarnico, spodej pa ravno tako za glavne šole. Pri tleh je hram za derva in druge šolske orodja in pa sobe za nabirke ali kabinete, bukvarnico in proste umetnosti (petje, muziko, risanje itd.) Sobe je dal darežljivi gosp. mestni župan prijazno zmalati, in olepšane so z lepimi podobami, zlasti pa je za 4. latinski odred gosp. Stroj v Ljubljani zmalal prelepo in veliko podobo sv. Alojzija in sv. Jožefa skupaj, ki je vredna 50 gold.

Študentov je bilo lansko leto v 1. razredu 70, v 2. 30; letas jih je v 1. 49, v 2. 65, v 3. 36, 4. 20. To je zarés za začetek nad vsako nado veliko število in vidi se očitno, kako potrebna je bila ta gimnazija. Zakaj bi neki Kranjec ne študiral, ko ima bistro glavico, kakor je njegova Savica? Stanovanja imajo dijaki več del pri dosti premožnih mestnih ljudeh, ki jih z veseljem sprejemajo in pa jim ni treba gledati na dobiček, in je torej tudi hrana in obnaša čedna, kersanska in poštena. Tudi revni učenci dosti obilno pomoči dobivajo; vsi bogati imajo po 1 ali 2, ki jim zastoj živež dajejo. Ker je mestice majhno in ljudje obnašanje zlo opazujejo, torej se tudi hitro vsaka napaka zvé, in se tolikanj ložer pri mladini čedno obnašanje ohrani.

Za učenje pa so tudi lepe okolične okrajine po polji prav prijazne. Vse to se pa tudi v djanji poterjuje, ker sliši se, da so učenci že spet to leto začeli prav pridni in marljivi biti. To je lepo slišati.

Šolska mladost ima svojo lastno — roženkranjsko cerkev, v katero se o praznikih ob 8, ob delavnikih pa ob poli 9 k Božji službi zbira. Zavoljo obilnih glasov skupaj je cerkveno petje tako lepo, da se sploh govori, da nikjer tako ne. Nagovor za dijake je zaporedoma enkrat slovensk in enkrat nemšk, da tudi za učence, ki ne umejo veliko nemšine, večne resnice niso zgubljene. Slovenski govori, kakor se sliši, so posebno olikani, to pa tolikanj ložer, ker pri učencih, ki se slovnice učijo, se zamore brez skerbi popolnoma čisto in slovniško govoriti, in to toliko bolj vpešno, ker govornik sam (gosp. Globočnik) ima v vsih 4 odredih slovenšino, ter v lepi edinosti dalje gre, tako da v 3. ima že kratke in ložji popise, v 4. pa same djanske reči: pisma, prošnje, plačilne liste, pogodbe, naznanila, popise itd. zmiraj vstric slovnice, se vé de.

Omenimo naj še zastran prostih umetnost, da petje, risanje in lepopisje ima gosp. J. Globočnik; pomagal mu bo pa tudi radovoljno g. kaplan Smolej v muziki in petji.

V tih malo versticah je zgodovina mlade polnoupne gimnazije v Kranji le ob kratkim popisana; natanki popis pa bo ohranjen v posebnih zato odmenjenih pismih, v kterih bo vse zaznamnjano, tudi nar manjši darovi, kar je kdo za to napravo storil. Gotovo ne bo mesto nikoli pozabilo verliga župana, prečast. gosp. dekana in druge kranjske duhovšine, pod kterimi je gimnazija vstala, kakor tudi v. č. gosp. šolskiga svetnika dr. Jarca, gosp. Nečaseka itd., ki so se poganjali za to napravo, in posebno gosp. Jan. Globočnika, kteriga trudi in prizadevanja za to reč se ne dajo popisati. Bog vsim poverni, in milostljivo dodeli, da bi nova gimnazija bila slovenskimu ljudstvu v resnično oliko, v uterjevanje sv. vere, ter v dušni in telesni prid.

Kaj sim doživel?

Nektere resnične, pa podučivne in svarivne prigodbe iz mojiga življenja v poterjenje za resnico Božje besede in v čast Božje previdnosti.

Spisal L. Dolinar.

X. Dober učenik, skerbni oče in rednik svojih otrok.

Bog pokaže svojo vsegamogočnost dostikrat tako, da koga — bi djal — iz nič vzdigne in ga kaj stori. Tako je storil Davida iz pastirja kralja v Izraelu, od ovac ga je posadil na kraljevi sedež v kljub vsim zadržkam in zopernostim, s kterimi mu je človeška moč branila. Tako je storil tudi Martin M....u, ko ga je iz nizkosti vzdignil in ga na dosti visoko stopnjo verliga učenika otrok postavil.

Martin je bil sin gostača, ki je imel več otrok, ktere je revno redil in jih po svetu v službe odpravljaj. Taka se je tudi Martinu godila, da je služil za pastirja in pozneje za maliga hlapca. Kar na enkrat pa si jo izmisli, iti v šolo in se učiti. Začel je v Loki; in ker je imel veliko veselje, je tudi dobro napredoval, če tudi posebno dobre glave ni imel, in se je le s trdom učil: pa pridnost premaga vse. Marsikdo, ki ga je poznal, je z glavo majal, vprašaje: bo li kaj z Martinom? Tudi doma so mu serce pobijali, ko so le na svet zaupali. Nar bolj so mu duhovni serčnost dajali, pa tudi pomagali.

Zdaj je dva razreda v Loki dokončal, nemško je le še malo lomil; sam je bil. Kam pa zdej? „Fortes fortuna juvat“: „serčnim sreča pomaga“, pravi pregovor — in res je, ali veliko bolj je tista „fortuna“ božja previdnost, ktera s človekam tako ravna, da mu skozi gošavo zadržkov pomaga, in mu da priliko, si sam s svojo močjo pomagati. Martin jo naplete v Ljubljano kakor otrok božje previdnosti,

ki v nebesih dobrega Očeta ima. Eden in drugi mu je kaj pomolil, ali kako obleko, ali kaj živeža, ali kak denar; pa vender, kaj bo vse to pri toliko potrebah? Prebivališče, živež, oblačilo, zanj dosti veliko, bukve za šolo, in še priučenik ali inštruktor, ki ga je kar mogel imeti v tretjim razredu zavoljo pomanjkanja nemšine. Pa vse to mu je Bog preskerbel, če tudi le v pičli meri. Neki gosp. kaplan v škofiji je dal za prebivališče, drugi B. za priučenika; nekaj časa je hodil opoldne jest k dobrim ljudem, zvečer je imel kruh od dobrotnice v Loki, in še sem ter tje ga je kdo priporočil, de je šla ta reč naprej. S časom je prišel k korarju Š. za strežeta, kjer je imel živež, stanovanje in nekaj obleke.

Zlezel je srečno iz normalnih šol v gimnazijo, iz prve v drugo šolo; pa huda navihta plane nanj. Srečkati (lozati) zavoljo vojašine je mogel. Francozi so bili namreč takrat srečkanje postavili in 22letni Martin je potegnil 99. številko. Vsi so mu srečo vošili, de ga ni višnjeva suknja zadela; on pak se je vesel vernil v Ljubljano v šolo.

Ker je bil pri Korarji v učenju preveč zadržan, je pustil to hišo, in si dobil drugej stanovanje z drugimi učenci in je hodil le po enkrat na dan eno takošno službo opravljat, s čimur si je jesti zaslužil; nekoliko pa je tudi pri nas in pri unih duhovnih dobival, kterih serca je Bog do Martina nagnil, de je tudi kaki denarec dobil.

Upiraje se z revšino in z učenjem, je prišel v šesto s prvim klasam in jo je izdelal. Sklenil je pa, zdaj šole zapustiti, in se za učitelja ljudskih šol odločiti, zlasti ker je čutil v sebi nekako posebno veselje do učenja kakih otrok, kar je zopet za Božji poklic imel.

Ravno takrat se je učeniška služba drugjega razreda spraznila; Martin je za-njo prosil in jo dobil. Drugo leto je šel v škofijo na poskušnjo in jo je dobro opravil, ker pridno je prebiral bukve od otrok in njih šolske reje, in se tako pripravil za vse reči šolskiga podučevanja.

Spoštujeje četrto zapoved Božjo, je vzel svojiga stariga in oslabiljeniga očeta k sebi, ga je preživil in preskerbel do njegove smerti, de mu ni bilo treba stradati ali pa kruha prositi; mati namreč mu je bila umerla, ko je bil še v šolah. Takrat se je bil tudi oženil, spoznavši, de mu to na mnoge strani prav kaže, in imel je nekaj otrok. Podučevanju pa se je z vsim sercam in iz cele moči zročil, in ni samo svoje težke naloge pridno dopolnil, temuč je za tretji razred postrani (privat) učil, s čimur je staršem stroške veliko zmanjšal, ter je svoje fante v jeseni v Ljubljano k postranski (privatni) skušnji vodil, kjer so veči del dobro obstali in potlej v latinske šole prestopili.

Če mu tudi ni bilo hudo pri ti službi, si je vender želel svoj stan poboljšati in je prosil za službo normalniga streznika ali familiasa, ki je bila ravno spraznjena, in tudi to je dobil pod takratnim ministerialnim svetovavcem preč. gosp. Mešutarjem, in jo je še opravljal pod šolskim svetovavcem prečast. gosp. Slakarjem veliko let. Iz očetovske skerbi za svoje otroke se je ubijal s študenti in solarji, ki jih je učil, ali pa jim stanovanje dajal, svoje otroke pa je v šolo pošiljal, de je lažje izhajal.

Dostikrat mi je rekel: „Premoženja svojim otrokam ne bom zapustil, zrediti pa jih hočem dobro, de bodo lahko po svetu svoj kruh jedli; za drugo bo že Bog skerbel.“ Bog hotel, de bi veliko taci očetov bilo! On ni pustil nobeniga svojih otrok zibati, jim ne kave, ne vina, ne sladkorja dajati, ampak kruha in mleka. Kadar je otrok padel, ga je terdo zakregal, ga ni pustil vzdigovati, ampak sam je mogel vstati.

Kakih deset let je imel to službo, in je ni mislil zapustiti, ker je bil z malim zadovoljin in je imel prilžnost, otroke v šolo dajati. Bila je pa v Loki prazna služba učnika za tretji razred, ki so ga bili pred nekimi leti napravili; visoko škofijstvo ga je tje gori poslalo, in on je spoznal svoj poklic in je pokoren šel na svoje novo mesto.

Tukaj je imel proste roke, vse tako delati, kakor se mu je v prid učencov dobro zdelo, se vé, de s svetam gospoda vodja. S perviga mestnjani niso bili kaj zadovoljni z njim, že zato ne, ker noben prerok ni sprejet v svoji domačiji, pa tudi zato ne, ker jim je bil preojster, je priganjal k učenju in pa de naj se razume to, kar se uči, in Martin je mogel marsiktero grenko požreti. Vender pa ni odjenjal in učenci so vidili, de ni drugač, de se morajo učiti, torej so se vdali, in ker so Ločani sad njegoviga truda spoznali, so mu bili dobri in hvaležni.

Tako je živel Martin zadovoljin do leta 1840. Dvakrat že ga je bil pljučni prisad napadel, ker se je v šoli gnal in po poti domú gredé prehladil. Tako se mu je tudi zgodilo pred Pustam leta 1840, in se je tudi nekaj vročinske bolezni pritislilo, kar pa se s perviga ni dobro spoznalo: prav za prav pa je bila njegova ura prišla; on je bil svojo nalogo doveršil, in Bog ga poklical, de bi mu zasluženi denar dal. Zapustil je žalostno vdovo v 51. letu svoje starosti in sedem otrok, kterih nar stareji sin je šel v samostan čč. oo. frančiškanov, drugi je masnik v terzaski škofiji, nar stareji hči je nuna pri Ursulinaricah v Loki, ena se je omožila, in ena služi v nemškem Gradcu; nar mlaji dve pa ste pri materi.

Martin Mazek, ki ga je veliko bravcov dobro poznalo, je bil goreč za šolsko mladino, ponižen do svojih višjih, poterpežljiv v svojim delu, skerbini oče, zvest prijatelj, pobožen kristjan, zaupljiv do svojiga Boga, je rad brez hinavšine hodil k službi Božji Boga molit. Duhovne je vedno spoštoval in ljubil, ker je od njih v mladosti kaj dobil in tezo njih stanú dobro spoznal. Kar je govoril, je bilo res, in na njegovo obljubljeno besedo se je slehern smel zanesti. V vsem svojim djanji pravičen, tudi otrok in učencov ni terji imel, kot so bili vredni; dolgove, ki jih je včasih mogel storiti, je počeno plačal. Je bilo torej res, bi djal, iz nič kaj, na umu, na volji in lepih čednostih, in vse to z Božjo pomočjo. In to bi slehern lahko bil, ako bi se hotel kaj truditi, de bi mu tudi Bog pomagal, in ga iz nič kaj storil. Komej en talent je bil Martin dobil, pa je še kaka dva pridobil, in zato mu je gospod rekel: „Ti dobri in zvesti hlapec! v malim si bil zvest, zdaj te bom čez veliko postavil: pojdi v veselje svojiga Gospoda.“ Kako se bo torej godilo tim, kteri prejete talente zakopljejo, se nočejo koj v mladosti učiti, si nobeniga praviga stanú ne izvolijo, kjer jim je Bog svojo pomoč in milosti ali gnade pripravil? Ali jih ne bo zadela sodba „hudobniga in leniga hlapca?“ O de bi rajni Martin za nas prosil, de bi prišli tje, kamor smo se namenili!

Zapisek ali recept

zoper opravljanje in obrekovanje, ki ga je iznajdel dohtar Doberšvet.

Vzemi rez (unco) dobrovoljnosti, dve rezí prav koristniga zelca, ki ga Indijani imenujejo „pomedipred-svojohišo;“ to zmešaj s kapljico balzama „ljubezni do bližnjiga,“ in s steklinico vode iz „Pustodola,“ ki ima lastnost, de usta malo križem potegne in zaklene. Vso to zmés vlij v posodo, ki se ne da rada odpreti in se kliče „modraprevidnost.“ Tega zdravila vzemi po trikrat na dan po 3 ali 4 kapljice; kadar greš v družino, takrat po pol mérice (maselea).

Ako bi to zdravilo bolezni do čistiga ne ozdravilo, bi utegnil doveršiti obliž ali flašterček. Stolci pol libre korenine, ki se ji pravi „derži-jezik,“ zmešaj med njo pést semena po imenu tebníčmar, primešaj še 1/4 libre tolše od zadušeniga kavdertiča, namakaj to blojo 3 dni v peklenskimi olji, pogrej na žerjavici iz večniga ognja, namaži na zmečkano lajnežovo pero in pritisi ga na serce.

Ogled po Slovenskim in dopisi.

Iz Ljubljane. 19. u. m., to je, v obletnico cerkveniga posvečevanja, so mil. škof prečastiti gospod Jernej Vidmar slovesnost v predmestni Ternovski duhovni lepo in častljivo povzdignili, ker so ob devetih obilno pričujoče poslušavstvo v temeljitim in prepričavnim govoru živo in jasno učili, kako je dolžnost Boga ponižno v duhu in resnici moliti, — potem pa so bili še pri slovesni sv. maši pričujoči. Slisalo se je od več strani, kako močno je bilo občinstvo s to dobroto svojiga viksiga pastirja spodbudeno in razveseljeno.

Iz Ljubljane. Milost. knez in škof prečastljivi gospod Jernej Vidmar so z razpisom do dekanij 25. u. m. odpravili netemeljite imena „Vicariatus parochialis“ in „Vicarius parochialis“, in zapovedali, naj se piše in natiska v prihodnje v enasih zadevah: „Parochia“ in „Parochus“; s tem pa de se nikjer nikakorsne pravice ali dolžnosti ne spremené, ampak le samo ime.

Iz Ljubljane. 20. u. m. zjutraj proti 7 so bili svitli nadvojvoda Francišk Karol, oče svitliga cesarja, o svojim popotvanja v Benedke, tukaj v nunski cerkvi pri sv. maši, ki so jo mil. škof brali.

Prečast. gospoda Andreja Pečarja, mnogozasluženiga dekana na Verhniki, knežješkofijskiga svetnika, okrajniga šolskiga ogleda itd. so svitli cesar izvolili častniga korarja Ljubljanskiga stoljniga kapiteln.

Iz Ljubljane. Ravno kar so že v drugo na svitlo prišle preizverstne bukve za žensko mladost: „Družbene bukve za dekleta“, ki so pri dekliski ali križovski družbi v Konjicah, in tudi za druge pobožne ženske, ki so jih spisali prečastiti gosp. Jožef Rozman, konjiški nadfajmošter. Zavolj prelepih naukov za dekliski stan so te bukvice (462 strani v osmerki, natisnjene pri Milicu, naprodaj pri Gerberji in drugod) posebnega priporočila vredne. V dokaz naj le prve verstice postav za deklisko družbo tukaj pristavimo, ki se takole glasijo: „Rože toliko lepe ni na celem svetu, kakor je roža svete čistosti, ki v sercih kersanskih dekličev raste; tudi zvezde ni toliko svitile na širokem nebu, kakor je sveto devišstvo v božjih očeh. Oj srečne ste ve, ki ste to prelepo rožo še ohranile — nad vami ljubi Jezus posebno veselje ima. Da bi le ostale vse-skozi njegove neveste, noter do smerti njemu zveste — njegove ljubke, brez madeža na duši in na telesu! itd.“ Na čelu bukvic je prav primerna podoba čistiga spočetja. Obseg so raznoteri nauki, molitve in pesmi.

Te doi smo vidili zalo kazalo ali moštranco, ki jo je izdelal gosp. Mat. Sreiner v Ljubljani (v št. Peterskim predmestji) za duhovnijo sv. Lenarta v Slovenskih goricah na Štajerskim. Kazalnica je čez 25 palcov visoka, iz samiga čistiga srebra (800 gold. vredna), prav lepo, čisto delo, ki kaže de tudi domači umetniki kaj premorejo.

Iz Ljubljane. Pervi oddelik Janežičeve „Slovenske slovnice“, obsegajoč 5 pol, segajoč ze v sprego glagolsko, je na svitlim; drugi oddelik izide okoli noviga leta, tretji pa proti Veliki noči. (Po bukvarnicah bo za učence gim. in realn. šol po 1 gld. 15 kr., za druge po 1 gld. 30 kr.) — Ravno je prišel na svitlobo nov koledarček za leto 1863, imenovan „Sloga“, ki ga je na svitlo dal gosp. Miroslav Vilhar. Obsega zraven navadniga koledarja tudi pesmice, kratek igrokazek, nekoliko napérov itd. Koledarji, lepo izdelani, v nežno oliko slovenskiga ljudstva, v čimur je še veliko celine, utegnejo posebno veliko pripomoči, zato je pa tudi dobro, de si v taki reči svoje misli in vošila razodenemo. Pesmice v tem koledarčku so mile, v vérnim slovenskim duhu, pesniške, in igrokaz prav mično izpeljan. Ako smemo pa tudi svojo misel razodeti, bi rekli, de kar ljubezen tiče, je to v slov. slovstvu vselej tenek in kočljiv predmet, ker je pri nas tako blizo v zvezi s tako škodljivim vsesplošnim ponočevanjem in z družimi nevarnostmi, in

torej se rade tudi samo na sebi neškodljive reči v potuho obračajo. Igra (drama), de bi bila pravno podučljiva, bi se mogla, kakor že bodi, s kaznijo sleparjev končati (de so bili namreč Korošca osleparili, so se sami med seboj bahali, čeravno so se z besedo pred sodnijo izrezali); tudi pridušanje in kletvinja, čeravno v enakih zadevah ni brez nje, naj bi se v igrokazih opuščala in se k večjemu s kakim negrešnim rantačenjem nadomestovala, ter naj bi se občinstvo tudi od malopridnih igernih oseb kaj dobrega učilo.

Iz nove Oslice. Ljuba Danica, ker z veseljem razglasuješ cerkvene slovesnosti, ti tudi jez eno naznanil bom. Žegnansko nedeljo (19. vinotoka) smo v novi Oslici obhajali stoletnico, od kar je bila naša cerkev sozidana, in je svojiga lastniga duhovniga pastirja dobila. Naš visokochastljivi gospod dekan iz Loke so se iz tega namena k nam pripeljali, in so v omenjeni zahvalni spomin prevzeli letó veliko duhovno opravilo, in gotovo bi bili to slovesnost tudi bližnji duhovni s svojo pričujočnostjo počastili, in tudi prav veliko ljudi bi se bilo o takim godu iz bližnjih duhovnij sošlo; al tako je že pred ponoči, posebno pa zjutraj ves dopoldan lilo, de je bilo še domačim komej k službi Božji priti. Pri vsem tako neugodnim vremenu jih je pa le vender za čuda veliko prišlo. Po dokončanem prvem poglavitnem deli sv. maše, pri kateri smo le trije duhovni gospodu dekanu stregli, stopijo omenjeni vis. čast. dekan na leco in po navadnem nar lepšem pozdravilu prav ginjaivo začnejo: Novo osliški farmani! Dolgo sim že želel priti k vam, in pogledati vašo cerkev, od ktere snažnosti in lepote se mi je že tolikrat pripovedovalo; in glejte, ravno danes, ko se pri vas stoletnica obhaja, ktere vdeležiti se, sim tudi jaz povabljen, sim iz tega namena k vam prišel, in najdem, de je vaša cerkev res prav snažno oskerbljevana, in de je v nji zares veliko noviga napravljeniga in stariga popravljeniga. Veliko veliko so storili nekdanji tukajšnji posestniki, ki so postavili to cerkev, in si vse prizadjali, de so dobili lastniga duhovniga pastirja, al tudi vi, kakor vidim, veliko storite za olepšanje lete hiše Božje. Pa le skerbite, de v tem, kar ste hvale vredno začeli, tudi v prihodnje ne odjenjate. Kar se Bogu dá, se na nar boljši obresti naloži. Če bote cerkev, ki je hiša Božja, oskerbovali, vam tudi Bog lepo stanovanje v nebesih odločil bo, sej je v hiši nebeškiga Očeta, pravi Jezus, veliko stanovališ. — Danes sto let, kot se bo, kakor upamo, draga stoletnica obhajala, gotovo nobeniga zmed nas več v življenji ne bo; Bog daj, de bi se vsi takrat ravno tako v večnosti veselili, kakor se zdaj vaši predci, kateri so v svoji živi veri to cerkev zidali in to faro ustanovili, veselijo itd. — Po pridigi je bil ofer za cerkvene potrebe. Ni se ravno kaj prida dobilo, pa se temu tudi ni čuditi, ker zdaj vserod dnarja manjka, in jih še tretjina ni priti moglo, kar bi jih bilo gotovo iz bližnjih fará prišlo, ko bi bilo lepo vreme. Po opravljeni sv. maši so bile precej litanije, in potem zahvalna pesem. Ker tudi popoldan deževati ni nehalo, so gospod dekan v novi Oslici prenočiti blagovolili, in so tudi drugi dan tukaj maševali in po tem svetim opravilu blagoslovili ravno kar napravljeno in zares prav lepo slikano podobo Matere Božje. Iz cerkve se vernivši, so se po zavžitim zajutriku zopet proti Loki napotili. Bog nam Jih še veliko let zdrave in vesele ohrani!

Z Gorenskega. K vsm Svetim. — Akoravno smo si po uku sv. katoliške vere vsi kristjani med saboj bratje in sestre, imamo vender do taistih, ki so nam zlasti sorodni po jeziku, nekako bolj gorko in sočutno serce. Kaj si hočemo? Kri ni voda. — Kolika prijateljska zveza pa edini narod slovenski in sploh Jugoslovane, nam je posebno živo pokazalo bitko naznanilo o smertni ločitvi premisljivega knezo-škofa lavantinskega, Antona Martina Slomšek-a. Pisavec teh verstic je bil ravno v Ljubljani, ko je došla tje žalostna novica; prehodil je zatim celo Dolenško, oddelk Hervaškega, prišel zopet nazaj s podnožja

stermih gorenjskih planin; pa povsod slišal je o ti žalostni smerti le ene glasove: oh britka novica, prevelika škoda, neizmerna zguba! — Z obličij visocih gospodov kot pri prostih vaščanov se je otožnost brala, in iz ust taci, katerim se morebiti še sanja ne, kje je Maribor, sem čul: „Solze so mi oči zalile, ko sem v Danici bral dopis o poslednjih trenutkih Slomšekovih.“ — Če toraj žalujete, bratje Stajerci, in se Vam bo zlasti o tem času, ko obhajamo spomin svojih ljubih rajnih, ponovila zopet žalost, ko preljubljenega višjega Pastirja ne bote vidili več v sredi med seboj, vedite, da čutimo skelečo rano tudi ostali Slovenci. Saj smo zgubili z Vami vred Gospoda, ki so bili v svojih gladkih govorih in spisih pravi slovenski Ciceron, v svojih do sere segajočih podukih drugi apostelj Pavel, v vsem svojim djanji in nehanji pa živi izgled, kako moramo ljubiti Boga, kako zvesti biti cesarju, kako pa spoštovati tudi svojo slovensko domovino in mili jezik materinski. Ne zavidamo jim sicer sijajnega mesta v sv. raju, katerega Jim je nedvomljivo pripravila milost Najvišjega na strani slovenskih apostelnov ss. Mohorja in Fortunata, ss. Cirila in Metoda, za katerih čast so se rajni toliko posebno trudili in prizadevali; vendar pa nas zmiraj misel obhaja: oh veliko prežgodaj so nas zapustili. Naj se zgodi volja Božja. Upamo pa, ker nam je po naukih sv. vere zagotovljeno, da vez ljubezni tudi sega čez meje tamnega groba, imeti v rajnem tudi mogočnega predprošnika ob prestolu Najvišjega. —

Vi vsi pa, katerim bo prilika, stati v dan spomina vernih mertvih poleg Njih gomile, porosite jo tudi namesti nas s kapljico blagoslovljene vode ter želite Njihovi blagi duši v imenu vseh Slovincov hladni pokoj, večni rajski mir! —

Rodoljub Podratitovski.

Iz Jarenine v Slovenskih goricah 15. vinotoka. — J. Š. — Nenavadno slovesnost smo 5. vinotoka, to je, rožnkransko nedeljo tukaj obhajali. Prelepo kapelico, katero so hvaležni Jareninčani postavili na grobu svojega skerbnege gospoda dekana čast. korarja in duh. očeta Franca Čepčeta, so visokočastiti, blagorodni gospod Janez Vošnjak, korar in viši ogleda ljudskih šol, slovesno blagoslovili.

To stalno znamenje hvaležnosti Jareninčanov do svojega skerbnege in ljubljenega dušnega pastirja, so visokovredni gospod Franc Verlič, lanski oskerbnik (provizor) te fare, po načrtu slovitega stavitelja, visokočastitega, blagorodnega gospoda M. Glazarja, častnega kanonika in župnika pri sv. Petru blizu Maribora, zidati začeli; visokočastiti blagorodni gospod Juri Matiašič, konzistorialni svetovavec, dekan in sedanji Jareninski župnik, pa so omenjeno stavbo prelepo dokončali.

Veliko ljudstva se je bilo zavoljo te slovesnosti pri večernicah v farni cerkvi zbralo; po dokončani popoldanski službi Božji pa so se mešniki in ljudstvo in lepi procesiji ali obhodu na pokopališče podali. Ko so poprej imenovani gospod korar po obredniku kapelico slovesno blagoslovili, stopijo gospod kanonik Glazar pred altar na grob, ali boljše, na rako, v kateri prebivajo njihni dragi prijatelji še s tremi drugimi mešniki, in razložijo z ginjaivo besedo namen te kapelice: „da bi imelo znamenje našega odrešenja posebno častno streho; da bi se na altariju opravljala daritva sv. meše, pri kateri bo presv. Rešenja kri Jezusova sopet rosila nad uboge vérne duše, ter jih bo opirala madežev greha, in da bi kapelica stalno kazala, da ljubezen do marljivega dušnega pastirja ni z njihnim truplom vred umerla.“ Obilne solze, ki so se poslušavcem iz oči utrinjale, so bile vidno znamenje, da visokočastiti gospod govornik pravo imajo.

V Gorici, 24. oktobra. — Sliši se, da pride poseben učitelj za slovenščino na tukajšnjo gimnazijo, neki g. Pajk. Gotovo pa je, da se bo na spodnji realki kersčanski nauk z domačima jezikoma razlagal; začne se letos s prvim razredom. Tudi se bo slovenščina razlagala v dekliški priprav-

niški šoli. Vse to so le drobtinice, res, ali iz tega in uniga, kar že veste, pa vendar razvidite, da se slovenščini na Goriškem boljše godi kakor pri vas v Ljubljani, čeravno v središču Slovenije, in kakor sploh po celém Kranjskem. Žalostna nam majka!

Iz Moravskiga. (Dalje.) Strašna je pot čez sejmiške gore. Znanu so mi gore štajarske, švicarske, tirolske in španske; vendar vse une niso primerjati s temi, ki me z grozo napolnujejo. Vsak trenutek se utegne človek prekucniti v nar globokejši brezna in se za vselej pokopati; arabski konji pa kakor mačke vkljub vsaki nevarnosti čez nje kobacajo. Bilo je res popotvanje silo težavno, tode: „v Jeruzalem gremo!“ ta misel me je oserčevala in poterdovala. Poslednjič nam pridejo naproti: avstrijski poročnik baron Lenk iz Wolfsberga, 2 duhovna in 2 brata iz frančiškanskega samostana v Jeruzalemu. Že pri ugledu Oljske gore se mi je milo storilo; ko sim pa vidil sveto mesto razširjeno pred seboj, so me solze oblile. Jeruzalem! Jeruzalem!! Ako želi bravec zvediti, kako je mene sveto mesto ginilo in kako gine sleherniga romarja, ga zaverno na žalovanje preroka Jeremija: „Kako samotno stoji mesto, sicer polno ljudstva; kakor vdova je postala gospá narodov; kraljica deželá je davku podveržena. Joka se in joka po noči, in njene solze ji tekó po njenih licih; izmed vseh njenih ljubih ni nikogar, de bi jo tolažil; vsi nje prijatli jo zaničujejo, in so postali nje sovražniki.“ (Zal. pesm. 1, 2.). Zdi se mi mesto kakor prazno pogoriše. O kako žalostno in zapušeno je tukaj povsod! Same gole skale; celo nekdaž tako lepa Oljska gora je revna in pusta.

Pridši v Jeruzalem, smo ostali v romarski hiši „casa nova“, kjer se romarji iz vseh narodov ljubeznjivo sprejemajo in verdevajo; ubožni zamorejo mesec dni zastoj, premožni romarji proti zmérni plači delj časa tam ostati. Med oo. frančiškani sim našel tudi rojaka. „Odkúd jeste?“ sim ga vprašal češko. „Jsem z noveho Rousinova“, mi odgovori dragi rojak O. Vaclav Netherda. Med oo. frančiškani sim našel vse narodstva; z nekim očetam iz Niniv v Mezopotamii sim govoril nemško! Ta jezikoslovec mi je terdil, de mu nemšina dela velik trud. Samostan ima 40 duhovnov in ravno toliko neduhovnih bratov (laikov).

Ko bi imel sveto mesto popisovati, se mi godí, kakor bogatincu, ki ne vé, kaj prav bi s svojim bogatstvom počel. Tukaj je vsak kamniček častitljiv in zgodovinsko imeniten. Naj povém najpred, de Jeruzalem se je za Abrahama imenoval „Salem“, to je, mir, „blagor“; zdaj pa ga kličejo Arabci „Bejt-el-Mukadis“ (obkrajšano: „Bejt-el-Mukdis“, ali tudi samo „El-Koddis“) sveta hiša ali svetišče. Turki častijo Jeruzalem za sveto mesto; romanje v džamijo ali mošejo, ki stoji na mestu nekdanjiga Salamonoviga tempeljna, jim toliko veljá, kolikor romanje v Mekko. Tako je Jeruzalem vsem narodom sveto mesto. Jeruzalem stoji na hribu, ki se od zahoda proti izhodu znižuje; razun s severne se mora od vseh družih strani vanj vkréber iti; torej je Kristus rekel: „Glejte, gremo gorí v Jeruzalem...“ Naj višji izmed štirih homcov je „Sion“, ki je imel nar bolj gosto prebivavstvo; hrib „Morija“ je sloveč zavolj Izakoviga darovanja; na „Akri“ je bil Antioh Epifan zidal terdnjavo imenovano „Akra“; na poslednjim, po imenu „Bezetha“, je bilo novo mesto zidano, ko se je ljudstvo množilo. Sedanje mesto je z visokimi zidovi obdano; hitro gredé sim ga v eni uri obhodil. Proti jutru je bila „Porta aurea“, zlate vrata, skoz ktere je imel Kristus svoj slovesni vhod; so pa zazidane; pri turkih je govorica, de bodo kristjanje neki petek te vrata prederli in se mesta polastili. Prav velik del mesta je v razdjanji; ulice so ozke in nesnažne; gnoj in nesnago ljudje iz hiš na ulice mečejo; tukaj neštevilni potepinski pesi nahajajo potrebniža živeža. Hiše so večí del nizke, malokje se vidi 2-, 3stropna hiša. Hiše imajo ravne ali plosnjate strehe (terase ali pološice). Na tih pološicah mohamedani svoje molitve opravljajo. Okna pri hišah niso

ob ulicah, ampak ob dvorišnim prostorom; le samo prav majhne zamrežene linije imajo prebivalci, de vidijo, kaj se zunaj na poti godi. Zvonovi se tukaj slišijo le samo s turnov katoliškega samostana presv. Zveličarja; o kako ginljiv je njih glas v petek ob tréh! Sedanji Jeruzalem, žalostno znižan do turškega okrožniga mesta, se deli v 5 razdelkov: na severni strani je oddelik turkov; pri cerkvi Božjiga groba kristjanov; na Sionu armencev; pri hribu Morija judov; in ob južni strani hriba Morija oddelik afrikancev. Vsiga prebivalstva je 17.000 duš, med njimi 2000 katoličanov, in ravno toliko kristjanov nekatoličanov. So pa katoličani veči del ubožni rokodelci; njih glava je sedanji čas očak ali patriarh prečast. gosp. Jožef Valerga, ki ima v vsim skupaj v Palestini le 6000 duš. V Bejtjalle, mesticu do 2 ur od Jeruzalema, je semenišče, kjer se mladi arabljani za duhovne odrejačo. —

Glava razkolnikov ali ločencev je Ciril, z naslovom „patriarh jeruzalemski in carigradski“; je pa tudi tukaj več grških častnih škofov. Eden njih škofov, ki tukaj stanuje, se imenuje škof ognja (vescovo del fuoco), zato ker mu vražni razkolniški greki pripisujejo moč in oblast, de zamore veliko saboto sveti ogenj z nebes priklicati. Tudi protestantje imajo svojiga tako imenovaniga škofa, Gobata, ki dobiva po 100 liber (10.000 gld.) na leto od angleške vlade. Prav milovanja vredno je to mesto; razun tega, de je skorej nar veči del mesta v groblji, o kakošen Babel je že zmés katoličanov, razkolniških grekov, armencev, koptov, protestantov, judov in mohamedanov! Sedanji turški poglavar v Jeruzalemu se imenuje „Surraja-paša“ in je prav priljuden do evropejcev; l. 1860 je žugalo tukaj, kakor v Damasku, strašno preganjanje kristjanov, po njegovi serčnosti pa je bilo udušeno. — (Konec nasled.)

Iz Moravskega. Društvo, ki se je v Bernu ustanovilo, in ki ima namen popraviti starodavno cerkev na Velehradu, kaj verlo napreduje. Njegova prošnja do Moravcov je dobre serca našla in v vsaki fari nabirajo darove, da bi se to doseglo. Kaj urno se bliža tisočletna obletnica, ki pa tirja, da naj se reč pospeši, kolikor mogoče. Osnovo za to reč zdelujejo sami olomuški knez viksi škof. Kakor slišim, bode slovesni dan prihodnje leto (želeti je da bi bilo vsako leto) mesca rožnika (junija) ali mal. serp. (julija), in ne sušca; skoz celi teden bode vsak dan slovesna sv. maša, ker razun deželnihih dveh škofov se bodo slovesnosti vdeležili tudi škofje češki in poljski; upamo, da tudi iz drugih slovanskih dežel. Nadjamo se, da slovesnost v čast svetih Cirila in Metoda bode obilna sad rodila, in da ne bode za slovesnostjo sv. Bonifacija ostajala. V večer sv. Silvestra in novega leta dan bodo celo uro z vsimi zvonovi zvonili, da naj bi se vsi Moravci vselega serca spominjali dohoda svetih deželnihih apostelnjov in pa dobrot, ki jih je kristjanstvo dalo in še daje. Ze skerbijo, kako bi romarjem dobro postregli; tudi mislijo veliko poslopje za romarje napraviti; nekdanja pot v samostanu, z lepo malarijo ob stenah, se popravlja in tukaj bodo tudi spovednice postavili. Če bodo darovi obilo dohajali, mislijo pozvati na Velehrad duhovne Cisterciarje in jim samostan zročiti. — Do leta 1784 so bili oni varhi tega svetišča. Bog daj, da bi bilo prihodnje leto nam Moravcem, in sploh vsim Slovanom v zveličanje! Če prav daleč, se bodem vender radostno spominjal vsih, se oziral po Velehradu, častnim stanišu sv. Metoda, in našim bratom Bolgarom bodem oznanoval veselo novico, da se je sopet ljubezen in hvaležnost vžgala do ss. Cirila in Metoda, ki sta naše brate zvala k ljubezni in kersanski vzajemnosti, nikakor pa ne k razpertiji, ki sta sejala seme prave vere med nami in nas tako peljala v hlev edino zveličavne cerkve. —

Našemu občespōstovanemu pesniku in učeniku bogoslovskemu v Bernu, gospodu Francu Sušil-u, je ruski car podelil red sv. Ane. Nas veseli, da so njegove zasluge za slovansko vednost častno priznane. M. Ch.

Tica pevka.

(Narodna pesem iz Kala *).

Tam je 'na cirkvica.
Ta bela cirkvica.
Okoli cirkve rase lešje.
To drobno lešje.
Po lešji skače tičica.
Ta drobna tičica.
Lepo mi tam prepeva
Od Marije device:
Češčena si Marije,
Gnade božje puhna si;
Ti si gnade božje puhna
Ino božje milosti.

Marije je z altarja stop'la.
Ker je peti slišala:
„Le sem, le sem ti tičica.
Ti drobna tičica.
Jez te bodem poprašala
'no besedico al pa dve.
Al si sama pesem skladala.
Al si jo peti slišala?“

„Jez je nisem sama skladala,
Jez sem jo peti slišala
Od 'ne mlade dekelce.
Černe zamurkenje.
Ki se po morji pelje
V pisani barkici.“

„Le pej, le pej, ti tičica!
Ti drobna tičica.“

Grema k črnemu morje.
Ti tič'ca pojdeš pod nehom
Jez bom pa k nogam šla.“

Prej je bila Marije pri morji
Ko tič'ca, ki je pod nehom slaz:
„Le h kraj', le h kraj' deklinca,
Černa zamurkenja.
Jez te bodem poprašala
'no besedico al pa dve:
Al si sama pesem skladala,
Al si jo peti slišala.“

„Jez je nisem sama skladala,
Jez sem jo peti slišala
Od svoje stare matere.
Ki me je v zibezi zibala.
Me je pesem naučila,
Me je lož'la v pisano barkico.“

„Le pej, le pej, deklinca,
Černa zamurkenja.
Grema gor v nebesa.
To nebeško veselje.
Gore bome prepevale
Od Marije device:

Češčena si Marije,
Gnade božje puhna si.
Ti si gnade božje puhna
Ino božje milosti.“

Zapisal M. Ternovec.

Razgled po kersanskim svetu.

Iz Zagreba iz nadškofovskiga semenišča sta poslana v Rim Jože Stadler in Juri Žerjavič, de se bota ondi v nemško-ogerskim vstavu, ki ga verdevajo jezuiti, učila modroslovskih in bogoslovskih nauk. (Kat. list.)

V Brodu je doživel č. o. Tošo Kralj, franciskan, 50. leto svojiga mašništva, torej je 5. u. m. obhajal z veliko slovesnostjo drugo novo mašo. Novomašni starasina, rodoljubni gosp. A. T. Berlić je poklical k tej slovesnosti tudi požeško pevsko društvo in v prostorni franciskanski cerkvi so bili razun katoličanov pričujoči tudi vsi nezedinjeni greki iz okolice. Po sv. maši so šli gosti k oknam obširniga samostana, ljudstvo pa k Savi pred samostan, kjer se je razsekal od starasina darovan in pečen vol in se je z njim vred cent kruha in 8 akov vina med ljudstvo razdelilo. Ta narodovna veselica, ko se je z višjiga mesta kruh in meso med ljudstvo metalo in vino točilo med gnjetenjem, terganjem in smeham, je bila tolikanj bolj mična in hvale vredna, ker se pri toliki množici ljudstva nar manjši nered ni zgodil. (Zagr. kat. list.)

V Bratislavu je hotel ondotni škof znanimu duhovnu Robertu Spis ketu duhovnijo sv. Adalberta podeliti, vlada pa se je temu uperla. Zameril se je namreč vladi, ker je skoz 10 let vsako leto počez 60 protestantov podučeval, ki so se v katoliško Cerkev povernili. Tudi je vstanovil sestersko družbo sv. Hedvige, ki ima na Šlezijanskim že 4 sirotišnice, vsako z blizo 200 ubozih otrok. Taka dobra duša mora od protestanske vlade preganjana biti, kaj pa de.

V Rimu je bila roženkranski teden zapovedana po vsih duhovnijskih cerkvah B. M. d. velika osmina in vsi verniki so bili povabljeni, de naj se obilno vdeležujejo obiskovanja in molitve. Namen pa je bil ta, de Marija, ki se je zlasti pod naslovom roženkranske Matere Božje ze tolikrat tako mogočno varhinjo in brambo kersanstva skazala, naj bi tudi sv. Cerkvi, neomadežani Jagnjetovi nevesti, pridobila

*) Izmed več poslanih pevskih legend damo pričujočo v poskusnjo, nad katero naj se slovničarji ne spotikajo, ker lastnije njen dom kažejo. Vr.

tisti mir, ki ga ji njeni sovražniki podirajo. V cerkvi M. D. „sopra Minerva“ pa je goreče ljudstvo s tem obćnim čee-njem sklenilo še tudi očitno spravo za neslišano razžaljenje, ki se je bilo zgodilo po nesramnih hudodelnikih podobi Marije Device v Torinu ob očitni procesii v mali Šmarin, kakor je bila Danica ob svojim času naznanila. V ta namen so bile zadnje tri dni osmine slovesne pridige in prošnje k Marii D. za zamero, prezala cerkev je bila ob vsih dnevnih dobah z ljudstvom napolnjena, cerkvene opravila so opravljali vmés pogosto kardinali, veliko veliko vernikov je k Božji mizi pristopilo in podoba Marije D., v Torinu od nekterih razbojnikov tako grozovitno zaničevana, se je v spravo v očitni procesii nesla.

Jabelka in lesnika.

Časnik „Italie“ pripoveduje za gotovo, da stan Garibaldoviga zdravljenja ni ravno tako vreden, kakor zdravniške naznanila hočejo ljudi preveriti, da dolgo zdravljenje, huda podoba rane, slabljenje bolnikovo niso dobre znamenja. — Pravijo, da v Florencii veje nekaj poseben duh za postavnost; to počituje tudi nov ondoteń koledar za leta 1863, ki ima podobe Pija IX., kardinala Antonella, Franciška II., Marije Sofije Napolitanke, Ferdinanda IV., Franciška V. iz Modene, Roberta I. iz Parme. V p. ednjim mestu so bili undan zjutraj na stenah napisi v slavo Pija IX. in Roberta I. — Angleška velika razstava je imela l. 1851 do 6,039,195 obiskovavcov, l. 1862 pa le 5,305,913, tedaj je razloček za 733,282 oseb. Počeznih vsakdanjih prejemkov l. 1851 je bilo po 3,007 šterlingov, letas pa ne čez 2,639 št.; stroški pa so bili unkrat manjši od zdaj; šteje se torej da letas bo 50,000 št. zgube, ko je bilo uno leto 186,000 dobička. Katoliško cerkev butajoči John Bull bo plačal pa tudi še drugod svojo nevošnjivost; Historischpolit. listi namreč dokazujejo, da angleške politiske reči so po vsih krajih svetá tako razprežene, da je Francija Angliji z betam pred čelam. — Gosp. Maret, bivši imenovan od vlade francoske škof za Vannes, ni mogel sedeža zasesti, ker ga sv. Oče zavolj njegovih galikanskih misel niso hotli poterditi, je bil nato imenovan škof brez škofije, „in pantibus“ (to je, za škofijo v neverskih rokah) in kanonik sv. Dionizija. Zdaj pa je mil. gosp. Maret v tako podložnim pismu sv. Očetu naznanil svojo edinost z družimi v Rimu bivšimi škofi, da je očitno, da se je galikanstvu odpovedal. — Razglašeni „Proudhon“ je pisal knjižuro „La fédération et l'unité en Italie“, v kateri ta sicer Cerkvi sovražni človek zaverže vso politiko za tako imenovano „edino Italijo“, in v tem oziru govori v prid papeža in katoličanov, kakor tudi kterikrat Šuzelka, kadar ga bés ne moti. — Rovarski časniki so vsi zbegani zavoljo tega, ker si je Napoleon izvolil ministra za zunanje opravila tistiga moža, ki je bil l. 1849 napravil odpravo, ktera je bila sv. Očeta iz Gaete v Rim nazaj pripeljala; torej je teško misliti, da bi Napoleon s pomočjo tistiga moža papežu Rim vzel, s čigar pomočjo ga je bil papežu poprej nazaj dal. Ta mož je g. Drouyn de Lhuys (Druan de Lūj), ki ima zdaj ves časniški svet s strahom z njim opraviti. „Armonia“ meni, da ta volitev nič več ne pomeni, razun, da Napoleon je postal na rovarski poti; ne ravna se še za to, da bi se nazaj vernilo, ampak samo to, ne naprej iti.

Domače duhorne raje,

svetó živeti in zveličano umreti.

(Dalje.)

Razsvetlivna pot. Kdor hoče goreče za nebena delati, kar je bilo že razloženo, mora delati v veri, upanji in ljubezni. Naše življenje pa se suče med temi be-

sedami: moliti, delati, terpeti. Gledati je tedaj na to, da z gorečnostjo v veri, upanji in ljubezni molimo, delamo in terpimo. Naučiti se moramo torej nar poprej:

Prav in dobro moliti.

Od te umetnosti bo nekaj več besedi, pa mende ne bo odveč, ker je toliko ljudi, in vsaki moli, če je le kolikaj človek. Sv. Ignacij je v bukvicah svojih duhovnih vaj učil tri načine, kako se zamore moliti. In to troje je primér-jeno trém razločnim stanovam: začetnikov, naprejn-kov in doversenih. Pri vsakim načinu on loči začetek, sredo in konec. Začetek, da človek moli iz nagona sv. vere; sredo, da se molitev priserčno opravlja; konec, da molivec tudi primerno prevdari, kar moli.

Prejden pa pričnemo razlagati prvi način molitve, naj povemo to-le: Neki pušavnik je imel prav pogosto hude bolezní terpeti; preteče pa enkrat let' in dan, da ni prav nič bolezní čutil. Nato začne mož močno žalovati in moliti, da so ga učenci slišali: „Gospod! Ti si me ne mara zapustil, ker me celo to leto nisi nobenkrat obiskal.“

(Dalje nasled.)

Drobtinici.

„Zakaj pred menoj vse zapirate, sej nisim tatica?“ je očitala dekla gospodinji. „Ravno zato zapiram, da ne boš tatica,“ je bil moder odgovor.

Brata Date in Dabatur. — V očakih se to-le bere: Neki samostan je tako hitro obožal, da se je vse čudilo. Posvetujejo se sem ter tje, kako bi se zopet pomoglo. Star brat pa spregovori in reče: Ljubi bratje! svoje dni sta bila v tem samostanu brata Date (dajte) in Dabatur (in se vam bo dalo), ki sta tako dobro gospodarila, da je bilo zmiraj vsega dosti in obilno. Bila sta pa tako v terdi zvezi med seboj, da eden brez družiga ni mogel obstati. Bili smo brata Date iz samostana pregnali, torej tudi Dabatur ni hotel več ostati, šla sta oba, in od tistihdob gre vse pod zlo. Ako želite torej, da se blagoslov k nam poverne, prosite Date, naj se k vam poverne, in zanesljivo bo tudi Dabatur za njim prišel, ker brez njega biti ne more, in bogatel bo samostan na novo. Tako je tudi bilo. Berž ko so zopet dajali, je bilo tudi njim od Boga dajano in samostan je bogatel očitno. — Mesta, srenje, vasi, gospodarji, gospodinje, umete li ta nauk?

Duhovske spremembe.

V goriški nadškofii. Poterjeni so: Dr. Ivan Hrast za profesorja cerkv. prava in zgodovine, Ant. Sesič, za kateheta na realki, Jan. Delpiccolo za fajmostra v Campolungu. Dalje pridejo č. gg.: And. Vuga, novomašnik, za duh. pomočnika na Sembiško goro; Peter Kobal iz Šemb. gore za duh. pomočnika v Vuče; Šimon Lacedelli iz Perteol za duh. pomočnika in Štefan Bressan, novomašnik, za učitelja v laški Št. Peter; Ant. Lukežić iz lašk. Št. Petra za subsidiarja in učitelja v Bilje; Štefan Breščak iz Bilj za duh. pom. v Kanal; Leop. Vuk, novomašnik, za duh. pom. v Kaprivo; Jož Tuni iz Vilese za učitelja v Faro; Juli Venturini iz Campolunga v Vilese; Jan. Mondini, novomašnik, za duh. pom. in učitelja v Campolungo; Jak. Miani iz časn. pokoja za subsidiarja in učitelja v laški Št. Lovrenc, in Jož. Kočevnar, subdiakon, za pisarja v škofijsko pisarnico. Č. g. Blaž Lampe, kaplan v Vertobji, je dobil privoljenje v pokoj se podati. Umerli so: č. g. Jan. Štrukelj, fajmošter in dekan v pokoji, č. g. Miroslav Kühnel, učitelj v Štverjanu, in č. g. Jan. Lustik, duhoven v pokoji. Naj v miru počivajo!